

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneliği, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: VI

Ankara, 6 Haziran, 1929

Sayı: 132

KURNAZLIK İLE ZEKÂ

Avrupa şehirlerinde dolaşmış, yahut, Avrupalılarla samimî ve mütenevvi münasebetlere girişmiş olanlarımızda çok defa şöyle bir şüphe uyanır: bütün bu büyük medeniyet eserlerini, acaba bu basit, dar ve taş gibi katı kafalar mı yapmıştır? Hayatın bin bir derdini görmüş, en umulmaz tehlikelerden başını kurtarmış bir şarklı ruhu yanında, girdiği kabin şeklini kolayca ve derhâl aliverecek kıvraklıktan mahrum olan bu Avrupalı kafalar, adeta zekâ karşısında abdallığın ve dörtlükşeliliğin biere timsali tesirini yapıyorlar.

Vakıa bu müşahede yanlış değildir; yalnız tahlil ve tefsiri hatalıdır. Yani bizim kafamızın işleyişi ile, kullandığı unsurlara, teveccüh ettiği gayelerle onların arasında, tabiate ve muhite karşı silâh olarak kullandıkları şeylerle bizimkiler arasında esaslı farklar vardır; fakat bunlar, zekâ ile zekâsızlık farkı değil, belki zihnin iki ayrı nevide ve iki ayrı istikamette işleyişi farkıdır.

Biz bu iki nevi işleyiştten birine kurnazlık, ötekine zekâ atlarını vermekle maksadımızı kolayca anlatabileceğimizi zannediyoruz.

Zekânın en umumî ve esaslı vasıflarını, mekteplerde çocuklarımızı bile öğretiyoruz: zekâ, insanın maddeye hakimiyetini temin edecek aletler yapan, gittikçe fazlasiyle elde ettiği malûmlar yardımıyla meçhûllerin yüzünü açar.

rak ferdin, cemiyetin ve insaniyetin kudretlerini artıran zihnî bir kuvvettir; yani daha açık bir tabirle, tabiatın kanunlarını bularak hadiselerini evvelden sezen onlara karşı korunan, onları kendisine rameden melekeye zekâ deniliyor. Bu manada zekâ, yarattığı işlerle ve eserlerle yalnız sahibine değil, ferde değil, belki asıl sahibine, yani cemiyete ve bütün insanlara faydalıdır.

Kurnazlığa gelince, o, bir nevi sahtekâr zekâdır; ve sahtekarlığı, tıpkı zekânın tavrını takınarak, onun şekline bürünerek ve onun iddialarını hem de fazlasıyla benimseyerek hakikî hüviyetini gizlemesindedir. Kurnazlık, eğer bu manada anlatılmak lâzımsa, zekânın yüklerini almadan, onun eserlerini ortaya koymağa katlanmadan onun elde edeceği faydaları ferde kazandırmaktır, diyebiliriz. Kurnaz adam, iş yapmaz; ortaya eser koymaz; fakat bunu yapmadan iş yapanların ve eser vücuda getirenlerin hakedebileceği mükâfata konar. Kurnazlığın püf noktası, terlemeden elde etmek, bunalmadan kazanmak ve başkaların ekmeğini elinden kapmaktır: çalıştıktan sonra kurnazlık nerde kalır? İşte bundan dolayı bütün kurnazlar da maddeye, işe ve esere karşı müstehzi ve cibillî bir lâkaytlık, hatta nefret vardır.

Onun içindir ki, zekâ, ister istemez başkası için düşünen, çünkü başkalarına da faydalı olan;

kurnazlık ise, ancak kuvvetle inatçı, hasut ve kıskanç bir şekilde daima ve yalnız kendisine yontmağa çalışan iki nevi insan tipi yaratır.

Kurnaz, kendisine faaliyet sahası buldumu, mes'ut ve geniş bir yürekle, etrafındaki en zeki insanlara şöyle yukardan bir bakar ve içinden kıskıs güler. Nakadar acıdır ki, bunların karşısında hakikaten zeki olanlar da gölgede kaldıklarını hisseder; kurnazın zekiye aldatması, sadece bir ahlâk meselesi olmakla kalmaz, fazla olarak, zekânın, yani maddeye hakimiyetin ve iş yaratmanın kıymetini azaltmağa kadar varır. (Greşam) kanunu, yalnız iktisatta değil, burada da galibadır: fena para piyasadan eyi parayı nasıl kovarsa, kurnaz adam da aynile zeki adamı bir memleketin iş piyasasından öylece çıkarır; yalnız bir farkla: eyi para saklanacak köşeler bulur; zeki adam mahvolur.

Vakıa her memlekette ve her devirde, her iş başında ve her şekilde kurnazlar vardır; fakat bunların çehresi, başka memleketlerde hakikaten zeki olanlardan kolayca ayırt edilir ve takbih edilir. Oralarda bu cins adamlar, hem nispeten çok azdır; hem de pek şiddetli bir tazyika ve takibe maruzdurlar.

İtiraf etmeliyiz ki, bizim memleketimizde iş berakistir: her köşe başında eli bayraklı kurnazlarla çevrilmiş olduğumuz halde,

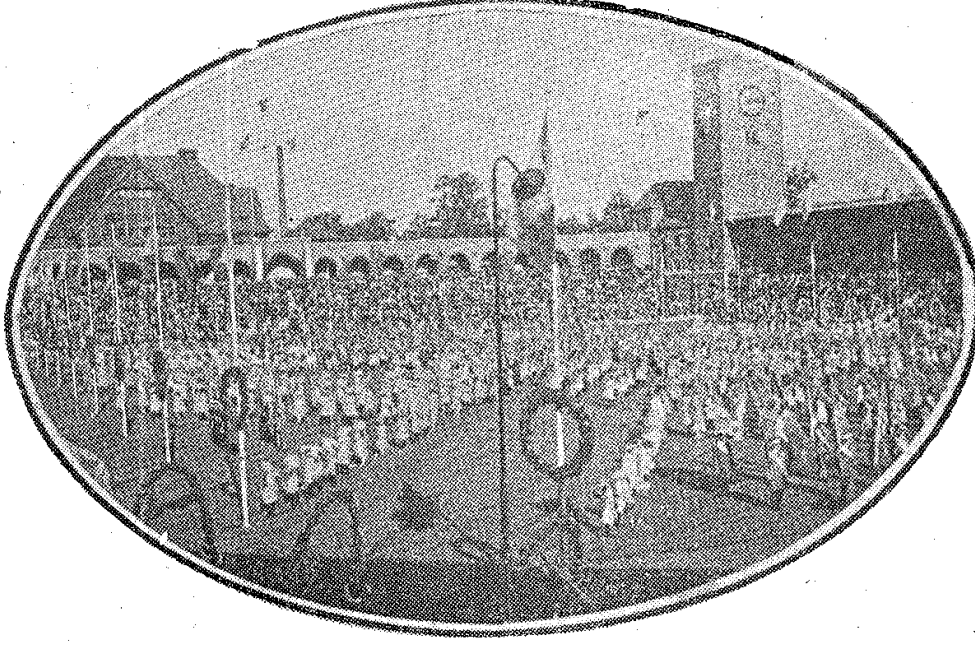
— sonu 12 inci sahifededir —

Jimnastik harekâtı değil, aynı zamanda muhtelif atletik sporlar, Eskrim, Güreş, Tenis, Futbol, Hantbol, ve Yüzme turnuvaları da yapılmıştır. Neticede yüzlerce galip zafer çelenkleriyle başlarını süslemiş ve şenlikler umumî bir geçit resmi ile bitirilmiştir. Umumî hareketlerden mada mıntakalardan gelen muhtelif truplar tarafından (72) müsamere verilmiştir. Bayram haftasının son günü 160000 kişinin şarkılar söyleyerek Kolonya sokaklarından geçişi görülecek bir manzara idi.

Çekoslovakların 1926 senesinde Prag'da yaptıkları Sokol Bayramını da Jimnastik şenlikleri meyanında sayabiliriz.

Çekoslovakya'nın istiklâlini temin eden ve tamamıyla millî bir

teşkilât olan Sokol cemiyetinin memlekette en ziyade ehemmiyet verdiği iş: Jimnastiktir. Zaten daha Avusturya impâtorluğu boyunduruğunda iken siyasî haklarını istihsal için çalışan Çek milliyetperverleri Jimnastik kulüpleri açarak işe başlamışlardı. Ozaman

Stokholm stadyomunda Bayrak günü

Sokol hafi bir teşkilât idi, propagandalarını bu kulüpler vasıtasıyla neşretmişlerdir. Bugün içtimâî ve bedenî sahada çalışan

dünkü siyasî Sokol cemiyeti her dört senede bir hükûmetin muzaheretile, Sokol Olimpiyadı ismini verdikleri şenlikleri yaparlar. Memleketin her tarafından yüz binlerce insanı Prag'da toplarlar; Jimnastik harekâtı, ritmik rakıslar, temsili canlı tablolar yaparlar.

Polonya, Hollanda, Belçika ve Romanya'da da buna benzer Jimnastik şenlikleri yapılmakta ve binlerce genç bir arada harekâtı bedeniye yapmaktadır.

Millî varlık noktai nazarıdan çok mühim olan beden terbiyesini ciddiyet ve büyük bir ehemmiyetle takip eden Cümhuriyet hükûmeti sayesinde yakın bir atide bizim memleketimizde de yüzbinlerce genci bir araya toplayan Jimnastik şenlikleri göreceğimize şüphe yoktur.

NİZAMETTİN RİFAT

zeki insanlarımız, başka memleketlerin irili ufaklı dahileri ve yahut milyarderleri kadar azdır. Herhangi bir teşkilât başında olanlarımız, bunu her gün ve her fırsatla acı acı görürler: etraflarına itimat olunabilecek iş bilen, iş seven, kendisini saklamıyarak olduğu gibi gözüken ve kendi menfaatından fazla müşterek işe bağlanabilen, çünkü menfaatinin o işe bağlı olduğunu kabul eden adam toplamak isterler; çünkü bir iş ancak böyle kimselerle yürür. Halbuki, her teşkilâtçının bu samimî ve haklı arzusu, Marmarada inci avına çıkmakla müsavidir. Günün birinde herhangi bir iş etrafında menfaat kokusu havaya dağılır dağılmaz, o teşkilâtçının dört bir tarafını ilkevel saranlar, bütün zihnî kudretlerini burunlarında toplamış kurnazlar olur.

Bir ticaret meselesi mi, işten anlayan bir zeki değil, filan nüfuzlu zatin ahababı olan bir kurnaz sahnededir; bir memuriyet mevkii mi, tahsili ve tecrübesi ye-

rinde bir ehil kimse değil, henüz kendisile birlikte o mevkii de tecrübe tahtası yapacak bir kurnaz ön saftadır; bir ilim işini, ruhunda hakikat aşkı yanan adam değil, bütün ömründe kitap açmaktan ve bir fikir arkasında koşmaktan iyrendiği kadar hiç bir şeyden nefret etmemiş mahut adam başını kaldırır.; bir hayır ve fazilet müessesesi mi, o müessesenin kapısından içeri girmeden evvel nasılsa çıktığı dakkadan itibaren de öylece hudutsuz bir sefih hayatı yaşayacak şahsın sesi çınçın öter.

Bütün bunlar, kurnazlardır; ve bunların karşısında aciz, sabırlı devrini bekleyen zekiler elpençe divan dururlar. Birincilerin meziyeti vardır: hiç bir şeye inanmamak ve bağlanmamak; ikincilerin kabahatleri vardır: inandıkları ve ve sevdikleri bir çok şeyler olmak.

* *

Bir memleketin terbiye meselesi, yalnız mekteplerinde hallolunmaz ve terbiye müesseseleri yalnız mektepler değildir. Bütün

hayat sahneleri ve mevkileri terbiye ocakları olduğu gibi, büyük veya küçük her işin başında bulunanlar da birer mürebbidir. Memleketin her köşesinde ve her fırsatla, seciyelerinden bahsettiğimiz bu kurnazlara ve kurnazlığa karşı şafi tedbirler almalıyız. Bugün orta ve yüksek tahsil derecesinde ders verme suretile gençlerle temas edenler, yeni nesil içinde bu kurnazlığın nakadar sari bir hastalık haline girdiğini belki herkesten fazla vuzuhla ve ıstırapla görüyorlar: memleketin bütün cevherini kısa bir zamanda askariye indirmek tehlikesini gösteren bu hastalığa karşı muallimlerin, bugün parça parça ve ancak vahim vak'alarda giriştikleri mücadeleyi tak'viye ve teşci etmek, onların bu mesaisini tanzim ve tevsi etmek, nihayet bu mesaiyi mektep haricinde, kimseye acımasızın, tatbik etmek lâzımdır.

MEHMET SERVET